

1) інституційний підхід. В його основі знаходиться орієнтація дослідників на аналіз трансформацій різноманітних політичних та соціальних інститутів, їх структури, взаємодії та функціонального призначення у конкретному суспільстві у певний проміжок часу.

2) структурно-функціональний підхід. Його базовою категорією є взаємодія між політичною системою в цілому та тим соціальним середовищем, в якому вона функціонує і яке виступає по відношенню до політичної системи зовнішнім чинником. Тому прихильники цієї методології намагаються дослідити політичний процес як систему стимулів і реакцій, які відображають взаємовплив соціального середовища (у сучасному світі включно із глобальним, загальносвітовим виміром) і політичної системи.

3) біхевіоральний підхід, представники якого в основу дослідження політичного процесу покладають поняття «політичної поведінки», психологічних рис та особистісних якостей політичних лідерів, елітних груп, як основних суб'єктів політичного процесу, розглядають окремі особистості або відносно невеликі групи людей в якості рушійної сили, яка здатна забезпечити динаміку політичного процесу. Внаслідок цього, з позиції біхевіоральної методології політичний процес постає як своєрідний сумарний вектор політичної поведінки його окремих учасників (дійових осіб).

Очевидно, що кожний з перелічених підходів схильний до абсолютизації одного з аспектів надкомплексного явища – політичного процесу. Тому найбільш перспективним напрямом майбутніх досліджень політичного процесу слід вважати моделювання синтетичної теорії політичного процесу, яка б включала в себе елементи всіх трьох вищезгаданих методологічних напрямків з урахуванням тих змін, які відбуваються у сучасному світі під впливом процесів інформатизації, глобалізації та демократизації.

Барщевський Є.І.

здобувач

Чорноморський державний університет імені Петра Могили

УКРАЇНА ТА АСЕАН: ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ В ХХІ СТОРІЧЧІ

Зумовлений глобалізацією стрімкий розвиток інтеграційних об'єднань в різних частинах світу надає можливість диверсифікувати зовнішньополітичний курс України за рахунок включення альтернативних Європейському Союзу напрямків співробітництва. Вагомого значення в цьому контексті набуває субрегіон Південно-Східної Азії (ПСА), який характеризується поступовою політико-економічною інтеграцією держав ПСА в рамках такої організації як Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН). Станом на сьогодні держави ПСА перебувають в динамічному процесі створення «Спільноти АСЕАН», яка виокремить субрегіон в якості географічного та цивілізаційного центру Азійсько-Тихоокеанського регіону

(АТР). Новий етап розвитку АСЕАН, що полягає в поступовій інституціоналізації організації, відкриває величезні можливості для України.

Аналізуючи питання потенційних векторів співробітництва між Україною та АСЕАН, можна виділити декілька рівнів залучення нашої держави до відносин з цією субрегіональною організацією: політичний та економічний. На політичному рівні Україні варто використати досвід Туреччини, яка приєдналася до «Договору про дружбу та співробітництво в Південно-Східній Азії» (ТАС) в 2010 році. АСЕАН «відкрив» двері для підписання договору ТАС в 1987 році (відповідна поправка була ухвалена в Балійському договорі АСЕАН) з метою «соціалізації» регіональних потуг і зменшення ризику розгортання повноцінного військового протистояння довкола територіальних конфліктів, які існують в регіоні. Втім, країни-члени АСЕАН розглядають договір ТАС як невід'ємну складову політико-безпекової спільноти АСЕАН й досить високо цінують сам факт залучення третіх країн до договору. Враховуючи порушення Російською Федерацією норм Будапештського меморандуму, питання поважання територіальної цілісності актуалізується для України як ніколи. Підписання договору ТАС Україною сприятиме створенню позитивного іміджу нашої держави серед країн АСЕАН, які також досить «болісно» сприймають порушення міжнародних норм поважання державного суверенітету.

Ратифікація Україною договору ТАС має стати першим кроком у процесі більш тісної взаємодії з АСЕАН. Подальша активізація співробітництва в контексті дихотомних відносин Україна-АСЕАН потребує створення інституту представництва інтересів України в керівних органах АСЕАН. Міністерству зовнішніх справ України варто опрацювати декілька цілком вірогідних векторів представлення інтересів України в АСЕАН. По-перше, це акредитація посла України при Секретаріаті АСЕАН. Станом на сьогодні Україна вже має акредитованого представника – цю роль виконує посол України в Індонезії. На нашу думку, враховуючи поглиблення інтеграції АСЕАН в 2015 році, українському МЗС варто розглянути питання призначення представника при Секретаріаті АСЕАН, який не обійматиме цю посаду за сумісництвом. По-друге, український уряд може розглянути можливість подання заявки на набуття статусу партнера по діалогу з АСЕАН. Сучасний досвід відносин АСЕАН з партнерами по діалогу засвідчив важливість цього кроку, адже цей статус дозволяє більш ефективно координувати політико-економічне співробітництво між державами-членами АСЕАН та країною, яка отримала цей статус. За наявності політичної волі в українському керівництві, Україна може також посилити свої зв'язки з АСЕАН через опосередковане представництво. Мова йде зокрема про відносини по лінії ГУАМ-АСЕАН. АСЕАН має досить успішну історію співробітництва організації з іншими регіональними об'єднаннями й міжнародними організаціями. Секретаріат АСЕАН підписав меморандуми з взаєморозуміння з такими організаціями як: ООН, Азійський Банк Розвитку, Міжнародна Організація Праці, ШОС, МЕРКОСУР, СААРК (Асоціація Країн Південної Азії).

Економічний рівень співпраці між АСЕАН та Україною на сучасному етапі не може вийти за рамки двосторонніх торгівельно-економічних відносин, які існують між українською державою і країнами ПСА. Згідно з думкою вітчизняних сходознавців [1, 2], відповідно до статутних положень позарегіональні країни не можуть отримати статус асоційованого чи повноправного члена організації. Втім, досить перспективним напрямком є залучення вітчизняних підприємств до реалізації економічних проектів в рамках формування «Спільноти АСЕАН». Наприклад, за умови призначення постійного представника України при Секретаріаті АСЕАН, українські виробники та підприємці зможуть отримати більш комплексну інформацію про такі транснаціональні проекти АСЕАН як Побудова газової транс-магістралі АСЕАН та План АСЕАН щодо посилення взаємозв'язку. Ці проекти були сформульовані в таких документах як «Ханойський план дій», «Бачення АСЕАН-2020», «Друга декларація АСЕАН» і їхня реалізація покладена на профільні секторальні органи АСЕАН. Беручи до уваги комплекс робіт в проекті Побудови газової транс-магістралі АСЕАН, цілком очевидно, що вітчизняні виробники у випадку проведення агресивної маркетингової кампанії можуть розглядатися як потенційні постачальники продукції трубопрокату для подальшої реалізації цього проекту. На державному рівні українські фахівці та підприємства можуть долучитися до будівництва мережі інфраструктурних об'єктів (залізничні сполучення, модернізація та спорудження енергетичних об'єктів), які передбачені в Плані АСЕАН щодо посилення взаємозв'язку. Враховуючи прийняте під час останнього Саміту АТЕС в Пекіні (жовтень 2014 року) рішення про створення «Азійського банку з реконструкції та інвестицій», країни АСЕАН зможуть розширити джерела залучення коштів для будівництва інфраструктурних проектів в рамках плану АСЕАН щодо посилення зв'язку. Українським підприємцям також варто звернути увагу на Програму промислового співробітництва АСЕАН (АІСО), яка передбачає розширення виробничої кооперації між окремими компаніями [3]. Компанії з іноземною часткою капіталу отримують тарифні та інші типи пільг в рамках Зони вільної торгівлі АСЕАН, якщо частка національного капіталу в них складає не менше 30%.

Отже, процес політико-економічної інтеграції держав ПСА в межах АСЕАН відкриває додаткові можливості для позарегіональних країн. За умов формування українським керівництвом системного підходу до представлення національних інтересів в ПСА, Україна може поглибити кооперацію з АСЕАН на політичному та економічному рівнях. Останнє є особливо актуальним в умовах послаблення політико-економічних зв'язків з країнами СНД.

Література

1. Гончарук А. З. Азіатський вектор зовнішньої політики України: новий прагматизм / А. З. Гончарук, Б. О. Парахомський // Стратегічні пріоритети Національного інституту стратегічних досліджень. – 2011. – № 2. – С. 168-177.

2. Курнишова Ю. Сучасні тенденції регіоналізму в Східній Азії: можливості для України [Електронний ресурс] // Національний інститут стратегічних досліджень при президентові України. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/399/>.

3. Комарницький М. М. Україна та Південно-Східна Азія: перспективи співпраці в XXI сторіччі / М. М. Комарницький // Гуманітарні та соціальні науки. Матеріали I Міжнародної конференції молодих вчених НСС-2009, 14-16 травня 2009 р., м. Львів. – Львів : видавництво Національного Університету «Львівська Політехніка», 2009. – С. 147-149.

Бедрак Н.М.

здобувач кафедри соціальних теорій

Національний університет «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА У ПРОЦЕСІ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Всеохоплюючі зміни у соціальній, політичній, економічній, науково-технічній сферах сучасного суспільства сприяють зростанню у політичній системі значення постійного зворотного зв'язку між владою та суспільством. В умовах становлення інформаційного суспільства цей зв'язок опосередковується діяльністю мас-медіа, які посідають важливе місце у структурі сучасного політичного представництва. Це актуалізує потребу у дослідженні форм та інститутів політичного представництва: політичних партій, парламентаризму, інституцій громадянського суспільства, акторів третього сектору, груп інтересів, які беруть участь у формуванні політичного порядку денного, прийнятті політичних рішень, урядуванні. Слід відзначити, що у сучасних політичних системах на зміну моделям представницької демократії (коли соціальні та політичні групи представляють депутати від партій, що виступають у парламенті від їх імені) приходять моделі «напівпрямої» (О. Тоффлер) та прямої демократії.

В умовах інформаційного суспільства трансформуються і теоретичні моделі політичного представництва, що знаходить своє вираження у концепціях дорадчої та деліберативної демократії (Ю. Габермас), інтерактивної демократії (П. Розанвалон), демократії участі (Й. Масуда), напівпрямої демократії (О. Тоффлер). Під впливом діяльності мас-медіа змінюються демократичні інститути, сутність та механізми демократичного політичного представництва. За таких умов актуалізується питання підвищення ефективності демократії, політичної участі громадян та взаємодії акторів публічної політики.

Функціонування інститутів політичного представництва в умовах демократії досліджували Ф. Гаєк, Б. Дізраелі, Р. Дворкін, Ф. Фукуяма,